

som jeg jo stoler saa stærkt paa Eders Retfærdighed og Ærbødighed for Loven, at jeg ikke mener, at selv Eders Fjende, hvis han havde en Sag at føre for Eders Domstol, vilde have Grund til at frygte for sin Ret; men det, jeg, selv fraværende, men med al den Inderlighed, jeg raader over, forlanger for dem og sammen med dem, er en Ting, jeg ved i alt Fald er en Nødvendighed for dem; det er, at I tilstaar dem en mere velvillig og en lettere Adgang end ellers til Eders Højheds Aasyn, for at deres Naboer kan lære at vise deres hellige Liv en skyldig Ærbødighed, ved det at de erfarer, at I er dem venligsindet; og hvis tilfældigvis nogen af Eders Riddere eller Huskarle skulde forsøge i nogen Maade paa uretmæssig Vis at lægge Haand paa deres Sager eller forstyrre den Ro, som de bør have i Gud, lad ham da vide for sikkert, at han af denne Grund i højeste Grad vil skaffe sig Eders Naade til Fjende.

Ligeledes er der en anden Sag, hvori jeg bønligt beder Eder om Hjælp. Da jeg for nylig drog igen nem Bar, kom mig en meget ulykkelig Kvinde i Møde (thi hendes Sjæl var i Vaande), og hun bevægede mig til Medlidenhed med sine Smerter, og med sine Bønner og Taarer formaaede hun mig til at gaa i Forbøn for hende hos Eder. Hun er Hustru til hin Belin, Eders Tjener, hvem I for nylig haardt har straffet for en Forbrydelse, han havde begaaet. Vis hende Barmhjertighed, for at ogsaa I kan finde Barmhjertighed hos Gud!

Og da jeg nu engang har begyndt, vil jeg tale endnu mere med min Herre. Mellem Provsten af Bars Mænd fandt for nylig en Tvekamp Sted, og den, der blev overvundet, mistede straks efter Eders Befaling Øjnene. Tilmed blev, som om dette kun var en ringe Ulykke baade at være overvundet og berøvet Synet, al hans Ejendom berøvet ham af Eders Hus-

karle, saaledes som han selv klager over det. Det er retfærdigt, at han, om I synes saa, ved Eders Godhed faar saa meget tilbage, at han derved i nogen Maade kan opholde sit elendige Liv; og heller ikke bør Faderens Forbrydelse tilregnes hans uskyldige Sønner og hindre, at de arver Faderens Bygninger, om saadanne findes.

Til Slut ønsker vi, at I vil værdises at give de hellige Bisper, som er kommet sammen i Eders Stad¹⁾ i Anledning af de Ting, der hører Guds Rige til, en god Modtagelse. Men ogsaa den Legat, som vilde høre Eder og Eders Stad ved dør at afholde saa stort et Kirkemøde, bør I bistaa med alt, hvad I formaar, fromt og lydigt. Drag Omsorg for at styrke og bekræfte alle de gode Ting, der maa blive befalet og anordnet af ham. Ogsaa den Bisp, der i lige Grad er vor og Eders Bisp, nemlig Bispen af Langres, bør I modtage med overordentlig Ære, saaledes som det sømmer sig, og for det Len, som I har inde, bør I ydmygt og underdanigt yde ham den skyldige Hyldning. Lev vel.

Lovprisning af det nye Ridderskab.

(Forfattet efter Koncilet i Troyes, 1128²⁾. 1, 3-5, 7, 8.

Migne 182, Sp. 921).

Det rygtes i Landene, at en ny Art Ridderorden er freunstaet og det i den Egn, som han [Kristus]

¹⁾ Koncilet i Troyes, Hovedstaden i Champagne, aabnedes ¹² 1128 under Forsæde af den pavelige Legat Mattheus af Albano. Ærkebisperne af Reims og Sens var til Stede og mange andre, deriblandt Abbederne for Cistercienserklostrene Cîteaux, Clairvaux, Pontigny og Fontaines. Koncilets vigtigste Begivenhed blev Drøftelsen af Tempelherrenes Orden paa Foranledning af Ordensmesteren Hugo af Payens: Ordenen fik sin Regel skrevet og stadfæstet, og Bernards Opmærksomhed blev vakt for denne Sag, se S. 23.

²⁾ Om Bernards Forhold til Korstogsbevægelsen og om dette Skrift, se S. 23, 24, sml. S. 142-145, 180, 198.

fordum gæstede i Kødet, kommende fra det høje, saaledes at han i en nær Fremtid, paa de Slæder, hvor han dengang ødelagde Mørkets Fyrster med sin stærke Haand, vil adsplitte og udrydde deres Dribanter, Vantroens Sønner, ved sine Venners stærke Haand, idet han ogsaa nu genløser sit Folk og oprejser os et Frelsens Horn i Davids, sin Søns Hus (Luk. 1, 69). En ny Art Ridderorden, siger jeg, ukenidt i de svundne Aarhundreder, og ved den skal der med samme Kraft uafsladeligt kæmpes en dobbelt Kamp saavel imod Kød og Blod som mod Ondskabens Aander i Himmels Egne. Det, at man kun med Legemets Kræfter tappert sætter sig til Modværgen mod en legemlig Fjende, regner jeg for lige saa naturligt, som det er hyppigt, og heller ikke kalder jeg det for mærkeligt, at der føres Krig med Aandens Kraft mod Lasterne eller Dæmonerne, omend det er prisværdigt, fuld som vi ser at Verden er af Munke. Naar derimod den samme Mand til begge Krige omgjør sig med Sværd og paa ædel Vis spænder Bæltet om sig, hvem vil da ikke regne noget, som i den Grad er sjældent, for værdigt til den højeste Grad af Beundring. Den Ridder kan i Sandhed være uden Frygt og i alle Henseender føle sig tryk, hvis Sjæl er iført Troens Rustning, ligesom hans Legeme er omsluttet af Jernets Rustning. Bevæbnet som han følger sig er med begge Slags Vaaben, frygter han hverken for Djævelen eller for Mennesket. Heller ikke nærer han Rædsel for Døden, han, som selv ønsker sig Døden. Hvad skal han frygte i Liv eller i Død, for hvem det at leve er Kristus og det at dø en Vinding. — Hvor ærefuld er ikke de Sejrendes Hjemkomst fra Slaget, hvor salig er ikke Martyrernes Død i Slaget! Glæd dig stærke Atlet, hvis du lever og sejrer i Herren, men endnu mere skal du fryde dig og føle dig stolt, hvis du dør og kommer hjem til

Herren. Vel er Livet fuldt af Frugt og Sejren fuld af Ære, men for dem begge er med Rette den hellige Død at foretrække. Thi hvis de, der dør i Herren, er salige, hvor langt meget mere salige er da ikke de, der dør for Herren.

Hvilken Ende tager det med det verdslige — jeg siger ikke Ridderskab, men Djævelskab, og hvilken Frugt kan det bære, naar saavel den, der dræber, gør sig skyldig i Dødssynd, og den, der dræbes, for evig gaar til Grunde? Thi for at tale med Apostelens Ord: »Den, som pløjer, bør pløje i Haab, og den, som tærsker, bør gøre det i Haab om at faa sin Del« (1. Kor. 9, 10). O, Ridder, hvad er dog dette for en forførende Vildfarelse; hvad for et utaaaleligt Vanvid er det dog ikke at kæmpe med saa store Bekostninger og saa store Anstrengelser, og ingen Løn faar I derfor, kun Dødens eller Syndens Sold. I indhyller Eders Heste i Silkekæder, og I overlæsser Eders Rustninger med jeg ved ikke hvilke langtuedhængende Tøjstykker; I bemaler Eders Spyd, Skjolde og Sadler, I pryder til Overmaal Eders Tøjler og Sporer med Guld, Sølv og ædle Stene. Med saa stor Pragtudfoldelse styrer I Eder i Døden i et skammeligt Raseri og i en skammeløs Tankeløshed. Er alle disse Ting Krigerens Kendetegn, eller er det ikke snarere kvindagtige Prydelser? Viger Fjendens Od maaske ærbødigt til Side for Guldets Glans, viser den Skaansomhed mod Juvelerne, kan den ikke trænge ind gennem Silken? Sandheden er dog den, som I saare ofte og med fuld Sikkerhed har erfare, at tre Ting er i særlig Grad nødvendige for den, der er i Kamp: at han er en djærv og udholdende Ridder og dygtig til at værges for sig, at han er hurtig i sine Bevægelser, og at han altid er færdig til at slaa løs. Modsat alt dette lader I paa Kvindevis Haaret vokse, saa det bliver en Hindring for Eders Øjne; med lange og vide Kjørter gør I Eders egne Skridt

usikre, og i Eders brede, vidtflyvende Ærmer begynder I Eders ømskindede og spæde Hænder. Men vær end alt dette og mere egnet til at skræmme Krigerne Samvittighed er det sandelig, at den Sag, for hvilken Skyld han dumdristig vover sig ud i en saa farlig Krigerfærd, er højst ubetydelig og intetsigende. Det, der blandt Eder kalder Krige frem og vækker Trædten, er intet andet end den taabelige Vredagtigheds Tilskyndelse eller Begæret efter den tomme Ære eller Gridskhed efter et eller andet Jordegods. Af saadanne Aarsager turde det ikke være trygt hverken at slaa andre ihjel eller selv at blive ihjelslaaet.

Kristi Riddere derimod udkæmper i Tryghed deres Herres Kampe, og de frygter ikke for Synden under Fjendernes Drab, ej heller for Fare, naar de selv bliver dræbt, thi hvad enten Døden for Kristi Sag skal paaføres andre eller lides af dem selv, er det intet brødefuldt deri, men tværtimod den største Gavn at vinde derunder. Ved det første tjener man Kristi Sag, ved det sidste forenes man med Kristus selv, han, som glæder sig over den Hævn, han faar ved Fjendens Død, men endnu mere ved at skænke Ridderen sig selv som Trøst. Kristi Ridder, siger jeg, er tryg, naar han dræber, blot endnu mere tryg, naar han bliver dræbt. Naar han falder, gavner han sin egen Sag; naar han dræber andre, gavner han Kristi Sag. Han bærer nemlig ikke Sværdet uden Aarsag. Han er jo Guds Hjelper til at tugte de onde og til at belønne de gode. — Vel burde Hedningen ikke dræbes, hvis der fandtes nogen anden Maade, hvorpaa man kunde forhindre deres overvættede store Mishandling eller Underkuelse af de troende; men som det er nu, er det bedre, at de dræbes, end at Synderne faar Lov til at svinge Svøben over de retfærdige, for at de retfærdige ikke muligvis skal forledes til at udtrække deres Hænder til Ondskabens Udøvelse.

Men, indvender man maaske, hvis det overhovedet ikke er den Kristne tilladt at bruge Sværdet, hvorfor, spørger jeg, har da Herrens Herold paalagt Krigerne at lade sig nøje med deres Sold og ikke snarere forbudt dem enhver Krigstjeneste? (Luk. 3, 13). Hvis det derimod er tilladt (og det er det) i det mindste for alle dem, der af Gud har faaet dette Hverv og ikke har bundet sig ved Løfte til et eller andet bedre Liv, hvem skulde det da mere være tilladt end dem, som med deres Hænder og Kræfter bevarer vor Styrkes Borg Zion til et Værn for os alle, saaledes at Retsfærdighedens Folkefærd, Sandhedens Vogter, trygt kan betræde den, efter at de, der forbryder sig mod den hellige Lov, er jaget ud. Lad derfor uden Betænkning de Folkeslag blive adspredte, som fremkalder Krige, og lad dem blive nedhugget, som ængster os, og lad alle dem nedstyrtede fra Herrens Stad, der øver Ondskab, som higer efter at røve Kristenfolkets uverdige Rigdomme, der er nedlagte i Jerusalem, efter at besmitte de hellige Steder og at arve Guds Helligdom. Lad de troendes tvende Sværd blive draget mod Fjendernes Nakker til Ødelæggelse for all, hvad der hovmodigt ophøjer sig mod Guds Visdom, den, der er de Kristnes Tro, at ikke Folkene engang skal udbryde: Hvor er deres Gud?

Som et Forbillede eller rettere til Beskæmmelse for vore Riddere, der sandelig ikke kæmper for Guds Sag, men for Djævelens, skal vi kortelig fortælle om Kristi Ridderses Sæder og Livsførelse og skildre, hvordan de forholder sig i Krig og i Fred, hvoraf det klart vil fremgaa, hvor saare forskellige Guds og Verdens Ridderskab er fra hinanden. I det første af dem skorter det ikke paa Mandsstugt, thi, som Skriften siger »Den ulydige Søn gik til Grunde« (Jesu Sir. 22, 3) og »Genstridighed er en Trolddoms Synd, og Haardnakthed er som Afgudsdyrkelse« (1. Sam. 15, 23). Man gaar,

og man kommer tilbage efter den foresattes Vink: man klæder sig med, hvad han vil give en, og man vover ikke andetsteds fra at faa Klædedragt eller Fødemidler. I Maaltider og i Dragt vogter man sig for alt overflødig og spørger ene og alene efter, hvad der er nødvendigt. Man lever sammen i et muntert og nøjsomt Fællessliv uden Hustruer og uden Børn, og for i alt at staa Maal med den evangeliske Fuldkommenhed lever de alle paa samme Vis i eet og samme Hus uden egen Ejendom, ivrige efter i Fredens Baand at bevare Enhedens Aand. Man skulde tro, at de alle har eet Hjerte og een-Sjæl, idet ingen af dem følger sit eget Hoved, men langt snarere besitter sig paa at lyde den, der byder. De sidder aldrig med Hænderne i Skødet, de flakker heller ikke nyfærdig omkring, men naar de ikke kæmper (hvad der rigtig nok kun sjældent er Tilfældet), spiser de aldrig deres Brød uden at arbejde derfor, men de bøder paa Revnerne i deres Dragt og i deres Vaaben, sætter de gamle Sager i Stand igen, ordner, hvad der er kommet i Uorden, og forretter i det hele alt, hvad deres Ordensmesters Bud eller det fælles Behov tilskynder dem at tage fat paa. Der er blandt dem aldeles ingen Persons Anseelse, de højer sig for den, der er dygtigere, ikke for den, der er af højere Byrd. De forekommer hverandre i at vise Ærbødighed, de bærer hinandens Byrder for saaledes at opfylde Kristi Lov. Aldrig forbliver et haardt Ord eller en unyttig Gerning ustraffet, om det opdages, saa lidt som en overstadig Latter, en svag Knurren eller Mumlen. De afskyr Skakspil og Tærninger, de hader Jagten paa vilde Dyr, og de glæder sig heller ikke over at jage med Fugle, som man ellers har for Skik. De væmmes ved Komedianter og Troldmænd, over dem, der fortæller Fabler, og dem, der synger naragtige Sange, og de regner Gøglernes Forestillinger

†

for forfølgeligt og taabeligt Blændværk. De klipper deres Haar, vel vidende med Apostelen, at det er en Skam for Manden at lade Haaret gro. De er aldrig kænnede, sjældent vaskede, de synes lodne med deres forsømte Haar, de er snarvædte og støvede og medtagne af deres Rustning og af Solens Brand.

Naar saa Kampen nærmer sig, ruste de sig ikke med Guld, men væbner sig indadtil med Tro, udadtil med Jern. Saaledes rustede og ikke prydede vil de indgyde Fjenderne Angst og ikke vække deres Begærlighed. De tragter efter at faa stærke og hurtige Heste, ikke brogede og udpyntede; de tænker jo paa Kamp og ikke paa Pragtudfoldelse, paa Sejr og ikke paa Ære, de er mere ivrige efter at vække Rædsel end efter at fremkalde Beundring. De er endvidere ikke larmende og uregerlige og ikke letsindigt fremfusende, men de ordner sig besindigt og saa forsigtigt og forudseende, som det er dem muligt, og de opstiller sig i en Slagorden, saadan som man læser om Fædrene. Som sande Israelitter gaar de frem til Kampene med Fred i Sindet. Men ikke saa snart er Striden brudt ud, før end de straks bortkaster deres tidligere Besindighed, ligesom om de sagde: »Skulde jeg ikke hade dem, som hader dig, Herre, og ledes ved dem, som er dine Fjender« (Ps. 139, 21). De styrter løs paa deres Fjender og regner dem for Faar at være, og om de end selv er aldrig saa faa, ræddes de ikke for den grusomme Barbar eller for den talstærke Mængde. De ved, at de ikke forlader sig paa deres egne Kræfter, men de haaber paa Sejren ved den Herre Zebaoths Kraft, for hvem de med Makka-bæren ved, at det er en saare let Sag at lade mange falde i Hænderne paa faa, og at det for Himlens Gud ikke gør nogen Forskel, om han skal udfrie dem fra mange eller fra faa; thi Sejren i Krigen betror ikke paa Hærens Mængde, men Stryken kommer fra Himlen.

Bernard af Clairvaux.

Dette har de ogsaa saare ofte erfaret, idet hyppigst een har forfulgt Tusinde, og to har slaet Titusinde paa Flugt. Det er i det hele forunderligt og enestaaende at se, hvorledes de samtidig er mildere end Lam og vildere end Løver, saa at jeg næsten kommer i Tvivl om, hvorvidt de efter min Mening snarere bør kaldes Munkke end Riddere, med mindre jeg maaske gjorde rigtigst i at kalde dem med begge Navne, da det jo er en kendt Sag, at de sidder inde saavel med Munkens Sagtmodighed som med Ridders Tapperhed. Hvad andet er der at sige om dette, end at det er sket af Gud, og at det er forunderligt for vore Øjne. Gud har udvalgt sig disse, og ud af Israels tapreste samler han sig sine Tjenere fra Jordens Grænser, de, som aarvaagent og trofast skal vogte den sande Salomons Seng, hans hellige Grav, med Sværd i Hænde og dybt erfarne i Krigenes Kunst.

Et Veenebrev til Milanos Indbyggere¹⁾.

(Det 133. Brev. Aar 1135. Migne 182, Sp. 288).

Efter hvad jeg erfarer af Eders Breve, har jeg vundet nogen Gunst hos Eder; og da jeg ikke hos mig selv finder nogen Fortjeneste, tror jeg, den er mig skænket af Gud. Jeg unddrager mig ikke det mægtige og udmærkede Folks Velvilje. Jeg modtager med aabne Arme den Gunst, I viser mig, og fuld af Hengivenhed og med villige Hænder modtager jeg den herlige Stads Hengivenhed, især da den til hele Verdens Glæde er vendt tilbage til Kirkens Moderskød

¹⁾ Om Milanos Overgivelse til Innocens og Lothar, se S. 108-110. Efter at have besejret Erkebisp Anselms Parti, drog Bernard i Sommeren 1135 til de omliggende Stæder for at mægle Fred mellem dem og Milano. Under denne Rejse maa dette Brev være skrevet. Siden vendte han atter tilbage til Milano, hvor nye Vanskeligheder var opstaaet.

nu i denne Tid, da Skismatikernes Vildfarelse er slaet ned. Dog mener jeg, at ikke blot jeg bør fryde mig over, at jeg indbydes til at fremhjælpe Freden, og over, at jeg, en fattig og ringe Mand, af en saa navnkundig Stad bliver antaget som Formidler og Hjælper i en saa stor og god Sag; men Eder tjener det ikke mindre til Ære, at det er ved en saadan Mand, at I lader Jer bøje til Fred og Venskab med Eders Naboer, I, hvem end ikke mange Stæders fjendtlige Angreb nogensinde har kunnet tvinge til Eftergivenhed, saaledes som Verden vel ved. Derfor, mens jeg nu iler til Koncilet, haaber jeg at kunne lægge Hjemreisen om ad Eder og retfærdiggøre den Velvilje, som I lover mig. Men han, som skænker Naade, han udvirke, at den ikke bliver uden Frugt for mig.

Bernard gaar i Forbøn for Milano.

(Det 137. Brev, til Kejser Lothar, Aar 1135. Migne 182, Sp. 291).

Under Genoprettelsen af Freden med Milanos Indbyggere har vi ikke glemt det, hvorom Eders Højhed havde mindet os¹⁾. Selv om I ikke havde opfordret os dertil, vilde vi ikke desto mindre have arbejdet for Eders Ære og Rigets Gavn, saaledes som vi overalt og altid trofast gør, saa godt vi formaar. Sandelig, Milanos Indbyggere blev ikke optaget i Pavens Naade og i Kirkens Enhed, førend de modtog vor Herre

¹⁾ Ved at udsone sig med Pave Innocens maatte Milano samtidig opgive sit Forbund med Kejser Lothars Medbejlere til Magten i Tyskland og i Italien. Frederik af Hohenstaufen havde allerede underkastet sig, tilbage stod Konrad af Hohenstaufen, der fortsatte sin Modstand til Efteraaret 1135. Under en højtidelig Takkeguds-tjeneste i San Ambrogio lod Bernard Milanos Konsuler og øvrige Tillidsmænd sværge baade Pave og Kejser deres Troskabsed og derefter tage Alterets Sakramente som en hellig Bekræftelse paa dens Oprigtighed. Ved nærværende Brev giver Bernard Kejser Lothar Meddelelse om det skete.

Voldshænder, fra Kødets Fristelser og Verdens Åben, han magtede dog ikke at undfly Eders Hænder. Mon det var derfor, han flygtede fra Pisa, for at modtage Rom? Mon han, som ikke vilde paatage sig den næstøverste Stilling i een Kirke, tragtede efter Herrens dømmet i den hele Kirke?

Derfor, hvad Fornuft eller hvilken Plan var der deri, da Paven var død, pludselig at anfælde en Almuesmand, at lægge Hænderne paa en, der var skjult, og efter at have revet Hamren, Brændeoksen eller Hakken ud af hans Hænder at trække ham ind i Paladset, at hæve ham op paa Tronen, iføre ham Purpur og Silke, og at omgjorde ham med Sværdet til Dom over Nationerne, til Tugt for Folkene, til at binde deres Konger i Fodlænker og deres Stormænd i Haandjern? Var der da ikke iblandt Eder en klog og erfaren Mand, for hvem disse Ting snarere kunde have passet? I Sandhed synes det at være latterligt, at en pjaltet Mandsling bliver taget til at have Forsædet for Fyrster, byde over Bisper, fatte Beslutninger om Kongeriger og Kejserriger. Latterligt eller underfuldt! Aabenbart eet af to. Jeg benægter ikke, jeg tvivler ikke om, at dette ogsaa kan have været et Guds Værk, han, som ene gør mange forunderlige Ting, i Særdeleshed da jeg stadig hører af manges Munde, at det er sket af Gud. Jeg har heller ikke glemt Guds gamle Domme og Skriften, der fortæller om saare mange, der fordum efter Guds Vilje blev taget bort fra det private, ja endogsaa fra det landlige Liv for at herske over hans Folk. Mon ikke — for at fatte os kort — Gud paa den Maade valgte David sin Tjener, for at minde om een blandt mange, og tog ham op fra Faarenes Hjorde, fra Malkefaarene, som han gik bagefter (Ps. 78, 71). Saaledes, siger jeg, saaledes kan det ogsaa være sket med vor Eugen til Herrens Velbehag.

Dog er jeg ikke tryk, da han var en forvænt Søn, da hans Undseelighed er stor, han, der er mere vant til Ro og Hvile end til at sysle med Verdenssager; man bør ogsaa frygte, at han ikke skal udøve sit apostoliske Embedes Kald med den behørlige Myn-dighed. Hvordan tænker I, at den Mand er til Mode, som ser sig draget midt ud i Verden fra Beskuelsens indre Stilhed og Hjertets fredfyldte Ensomhed ligesom et Barn, der pludseligt er revet bort fra Moderens Skød og Bryst; som ser sig ligesom et Faar, der føres til Ofringen, blive ført ud i saa uvaante og vanskelige Forhold? Hvis Herren ikke understøtter ham med sin Haand, ak, da maa han nødvendigtvis synke sammen og nedtrykkes under en uvant og alt for stor Byrde, som ogsaa synes at være forfærdelig selv for de saakaldte Jætters, ja, for Englenes Skuldre. Men da det nu er sket saaledes, og saaledes som mange siger, sket af Gud, saa staa det til Eder, kæreste Venner, at det, som vitterligt er Eders Hænders Værk, fremhjælpes omhyggeligt ved Eders brændende Iver og trofast Lydighed. Saa sandt som der derfor er nogen Trøst at hente hos Eder, saasandt som der hos Herren er Kærligheds Styrke, i Fromheden nogen Medfølelse, i Medlidenheden noget Indhold, saa hjælp og samarbejd med ham i det Værk, som gennem Eder af Herren er begyndt. Alt, hvad der er af Sandhed, af Ærbarhed, af Retfærdighed, af Hellighed, af Elskelighed, og som henhører under den gode Berømmelse, tilskynd ham dertil, raad ham dertil, tal til ham om dette, og Fredens Gud vil være med Eder.

Bernard om sin Korsogsprædiken.

(Af det 247. Brev, skrevet til Pave Eugen III til Forsvar for Ærkebispens af Reims, 1146. 2. Migne 182. Sp. 445).

Der er endnu en Aarsag for Haanden, der i ikke liden Grad bør lægge Baand paa Eders hellige Streng-

hed: Kong Ludvig, Eders Søn, vil højlig kunne blive krenket og opbragt over denne Sag, da det vil forekomme ham, at det er ham, der ene har givet Anledning til denne Fortrædelighed¹⁾. Tiden er sandelig ikke gunstig til noget saadant, da man kan ængstes for, at det gode Foretagende, som man har beredvilligt og storsindet paabegyndt paa Eders Opfordring, skulde kunne faa en daarlig Udgang, om man forbitret og forvirret i Sindet, hvad Gud forbyde, indlader sig derpaa. Forøvrigt har jeg adlydt de Befalinger, I har givet, og Lydigheden har baaret Frugt, takket være den bydendes høje Myndighed. Ved min Forkyndelse og som Følge af mine Ord er Skarernes Tal vokset over al Maade. Byer og Borge lades tomme tilbage, og næppe er det muligt for syv Kvinder at finde een Mand, saaledes, at man overalt møder Enker, skønl deres Mænd endnu er i Live.

Bernard kræver nye Korsfog sat i Gang.

(Det 256. Brev, skrevet til Pave Eugen III, 1146.

Migne 182, Sp. 463).

Et trist Budskab er kommet os for Øre, sørgmodigt og tungt. Sørgmodigt for hvem? Du skulde snarest spørge, for hvem det ikke er sørgmodigt. Kun Vredens Sønner mærker intet til Fortvivelsen, og de bedrøves ikke ved bedrøvelige Tidender, men de glæder sig og jubler over de frygtelige Ting. Sorgen er forøvrigt fælles, thi dens Aarsag vedkommer alle. Du har gjort vel i med dine myndige Breve at rose og styrke vor franske Kirkes højst berettigede Nidkærlighed.

¹⁾ Eugen III har kort forinden berøvet Ærkebispem af Reims Samsø, Retten til at benytte Palliet, da han i Bourges, med Forbigaaelse af Ærkebispem af denne Stad har kronet Kong Ludvig VII. en Ceremoni, der skulde foretages i Forbindelse med de store Korstogsforberedelser, sml. S. 142-145.

I en saa omfattende og saa alvorlig Sag bør man ikke handle lunkent, ja ikke engang vise Ængstelse. Hos en eller anden Vismand har jeg læst: »Den Mand er ikke stærk, hos hvem Modet ikke vokser med de Vanskeligheder, han stedes i« (Seneca: Ep. II, ad Lucilium). Men jeg siger: For den trofaste Mand vokser Troen i Styrke under Svøbeslagene. Vandfloderne er brudt frem lige til Kristi Sjæl, hans Øjsten er saaret. Begge Sværd bør nu drages for Kristi Lidelses Skyld, nu da han paany lider, der hvor han tidligere har lidt. Men af hvem bør de drages, om ikke af dig? De hører begge Peter til, og saa ofte det er nødvendigt, bør det ene drages paa hans Vink, det andet af hans egen Haand.

Det er nu højlig paa Tide, skønner jeg, at begge Sværd drages til Forsvar for Østens Kirke. I bør ikke staa tilbage i Iver for ham, hvis Stedfortræder I er. Hvor er det muligt at man kan føre sig som en Fyrste, men nægte at gøre Tjeneste derefter. Røsten høres: »Jeg kommer til Jerusalem for at korsfæstes for anden Gang.« Omend nogle er lunkne og andre døve, naar de hører denne Røst, er det dog utænkeligt, at Peters Efterfølger lader, som om han intet hører. Han bør selv udbryde: »Om end alle vil forarges paa dig, saa vil jeg dog ikke« (Matt. 26, 33); og han vil ikke skræmmes ved den første Hærs svære Tab, men vil saa meget ivrigere stræbe at raade Bod derpaa. Mon Mennesket skal undlade at gøre sin Pligt, fordi Gud gør, som han vil? I min Egenskab af en kristen og en troende Mand vil jeg i saa store Ulykker sætte min Lid til bedre Tider, og jeg vil agte det for idel Glæde, at vi stedes i mangebaande Prøvelser (Jak. 1, 2). Vi spiser sandelig Smertens Brød, og vi har drukket Sønderknuselsens Vin. Hvorfor taber du Modet, du Brudgommens Ven, ved du da ikke, at den gode og kloge Brudgom,

som han har for Skik, endnu har den gode Vin i Behold? Hvem ved, om Gud ikke vender tilbage til os og faar Medyndk med os og lader sin Velsignelse hvile over os? Saaledes er det jo, at den himmelske Gud plejer at handle og at fælde Domme; jeg taler til en, der kender disse Ting. Hvornaar er store Gaver skænket til de dødelige, uden at store Lidelser er gaaet forud? For kun at nævne et eneste Tilfælde: Mon ikke Frelserens Død var Forløberen for vor Frelses enestaaende og overordentlige Naadegave?

Du, der er Brudgommens Ven, vis dig som hans Ven i Nødens Time. Hvis ogsaa du, som du bør, af hele dit Hjerte, af hele din Sjæl og af hele din Styrke elsker Kristus med den trefoldige Kærlighed, som blev afkrævet din Forgænger, saa maa du ikke holde dig tilbage og ikke lukke dine Øjne til nu, da hans Brud er stedt i saa stor en Fare. Du skal sætte alt det ind, som du ejer af Kræfter, af Nidkerhed, af Omsorg, af Myndighed og af Magt. Den enestaaende Fare kræver en enestaaende Møje. Grundvolden skælver, og man bør af al sin Evne ile det næsten sammenstyrtede Hus til Hjælp. Alt dette være sagt til Vejledning for Eder ikke blot af et tillidsfuldt Sind, men ogsaa af et trofast Vennesind.

I har, om jeg ikke tager fejl, allerede hørt om, hvorledes de under Sammenkomsten i Chartres har valgt mig til en Slags Fører og Høvding for Krigsfierden, en Beslutning, jeg er højlig forbavsset over. I maa vel vide, at dette er sket og sker, uden at jeg hverken har raadet dertil eller ønsket, det skulde ske, ja, det er endog umuligt for mig, for saa vidt jeg kender mine Kræfter, at overkomme noget saadant. Hvem er jeg, at jeg skulde opstille Borgenes Mandskab, der drager ud, at jeg skulde vandre frem foran de bevæbnedes Aasyn, og hvad er saa fjern fra mit Kald, selv om jeg ogsaa havde Kræfter dertil og ikke mang-

lede Indsigt i sligt? Men det staar ikke til mig at undervise Eders Visdom; I kender alle disse Sager. Blot beder og bønfalder jeg Eder om, ved den Kærlighed, som I i særlig Grad er mig skyldig, at I ikke overgiver mig til Menneskeviljernes Forgødtbefindende, men at I udforsker den himmelske Plan, og at I beflitter Eder for, at det sker, som er Himlens Vilje.

Forordet til Skriften »Om Betragtningen«¹⁾.

(Skrevet til Pave Eugen III, Aar 1149-1152 eller 1153.

Migne 182, Sp. 727).

Min Sjæl længes efter at diktere noget, der kan tjene dig, O Pave, højbellige Eugen, til Opbyggelse, til Glæde og til Trøst. Men jeg ved ikke, hvordan det er fat med min Tale, den baade vil og vil ikke strømme ud, den er baade glad og tøvende. Eders ophøjede Værdighed og min Kærlighed til Eder giver den skiftevis modstridende Befalinger, den sidste driver den frem, den første holder den tilbage. Men din Nedladenhed optræder som Mægler, idet den vel ikke byder mig at tage til Orde, som det bedst vilde sømme sig for dig, men beder mig derom. Da derfor

¹⁾ »De Considerationes, som Bernard kalder dette Skrift, er hans Hovedværk, og endskønt det er forfattet i hans sidste Leveaar, sættes det i Udgaverne af hans Skrifter alid forrest. Med mange Sidespring gennemgaar Bernard her for sin tidligere Underordnede, nu Pave Eugen, alle de Spørgsmaal, der bør være en Pave magtpaaliggende lige fra hans eget Gudsforhold til hans rent praktiske Færd, hans Forhold til den romerske Kurie, til Kirken i det hele, til Rom og til de verdslige Magter, ja til alle de ikke-kristne Nationer. Skriftets Grundtone er den mest ubarmhertige Kritik af frygtelige Misforhold i Kirken, som Bernard afsører i aabenhjertige Ord, forbundet med den dybeste Ærbødighed for Pavedømmet og Kirken selv. Værket bestaar af fem Bøger, den første er fra 1149, den anden fra Tiden straks efter Korstoget, den tredje er skrevet i eller efter 1151, den fjerde og femte i 1152-1153. Sml. S. 16.